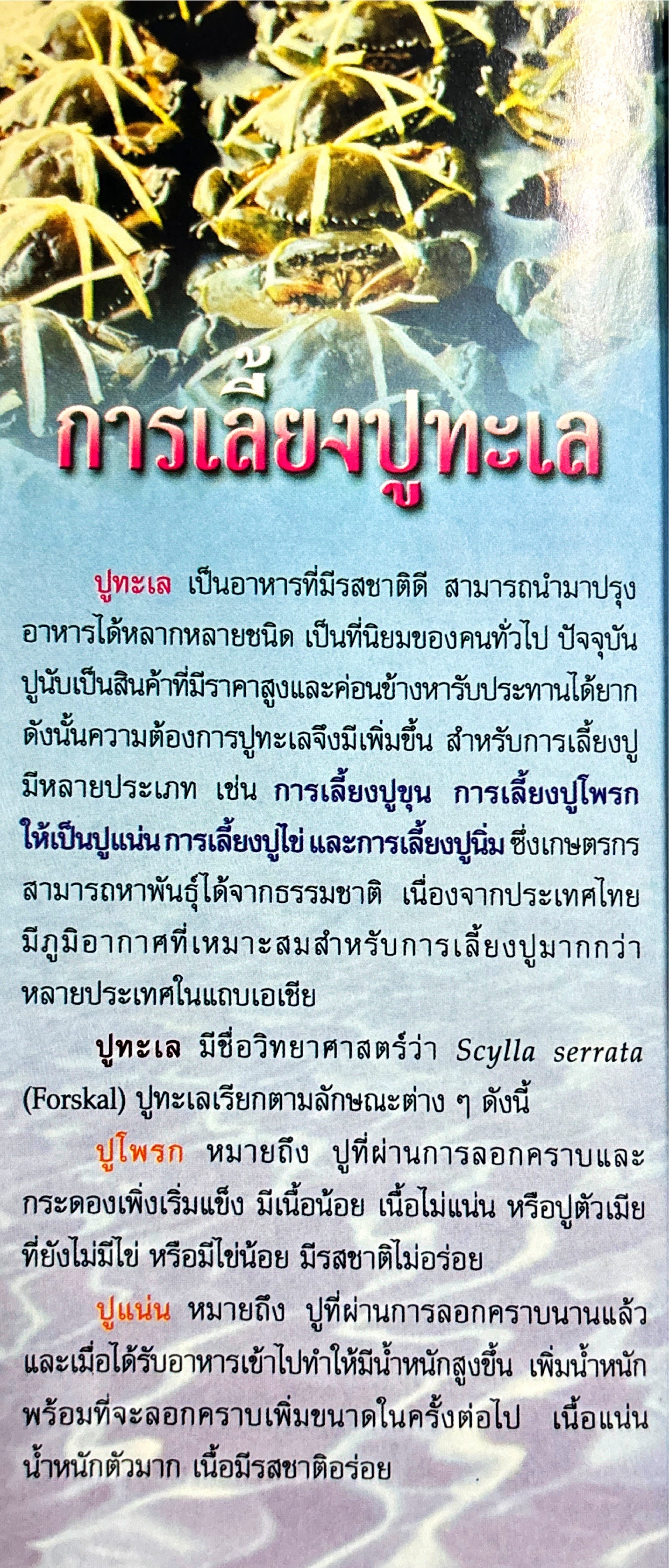




๒๒ การเลี้ยงปูทะเล



กรมประมง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์



๒ การเลี้ยงปูทะเล

ปูทะเล เป็นอาหารที่มีรสชาติดี สามารถนำมาปรุงอาหารได้หลากหลายชนิด เป็นที่นิยมของคนทั่วไป ปัจจุบันปูนับเป็นสินค้าที่มีราคาสูงและค่อนข้างหาจับประทานได้ยาก ดังนั้นความต้องการปูทะเลจึงมีเพิ่มขึ้น สำหรับการเลี้ยงปูมีหลายประเภท เช่น การเลี้ยงปูขุน การเลี้ยงปูโพรงให้เป็นปูแน่น การเลี้ยงปูไข่ และการเลี้ยงปูนิ่ม ซึ่งเกษตรกรสามารถหาพันธุ์ได้จากธรรมชาติ เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงปูมากกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย

ปูทะเล มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Scylla serrata* (Forsk.) ปูทะเลเรียกตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ปูโพรง หมายถึง ปูที่ผ่านการลอกคราบและกระดองเพิ่งเริ่มแข็ง มีเนื้อน้อย เนื้อไม่แน่น หรือปูตัวเมียที่ยังไม่มีไข่ หรือมีไข่น้อย มีรสชาติไม่อร่อย

ปูแน่น หมายถึง ปูที่ผ่านการลอกคราบนานแล้ว และเมื่อได้รับอาหารเข้าไปทำให้มีน้ำหนักสูงขึ้น เพิ่มน้ำหนักพร้อมที่จะลอกคราบเพิ่มขนาดในครั้งต่อไป เนื้อแน่น น้ำหนักตัวมาก เนื้อมีรสชาติอร่อย

ปูไข่ หมายถึง ปูเพศเมียที่สร้าง

ไข่ไว้ในกระดอง ไข่มีลักษณะแน่น

เต็มกระดอง



ปูขุน หมายถึง การเลี้ยงปูโพรงให้เป็นปูแน่น

และการเลี้ยงปูตัวเมียให้มีไข่เต็มกระดองหรือปูไข่

ปูนิ่ม หมายถึง ปูที่ลอกคราบใหม่ๆ กระดอง

มีลักษณะเป็นแผ่นเนื้อเยื่อบางๆ หรือกระดองใหม่

มีลักษณะนิ่มยังไม่แข็งตัว

การเลี้ยงปูทะเล

การเลี้ยงปูทะเล มีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภท

1. การเลี้ยงปูเนื้อหรือปูแน่น
2. การเลี้ยงปูไข่
3. การเลี้ยงปูเล็กเป็นปูใหญ่
4. การเลี้ยงปูนิ่ม



หลักการพิจารณาเลือกทำเลเลี้ยงปูทะเล

1. อยู่ใกล้แหล่งน้ำกร่อยความเค็ม 10-30 ppt. (ส่วนในพันส่วน)
2. เป็นบริเวณที่น้ำทะเลขึ้น-ลงได้สะดวก น้ำไม่ท่วมขังขณะที่น้ำทะเลมีระดับสูงสุด และสามารถระบายน้ำได้แห้งเมื่อมีน้ำลงต่ำสุด
3. มีการคมนาคมสะดวก
4. สภาพดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทราย สามารถเก็บน้ำได้ดี
5. เป็นบริเวณที่ปลอดมลพิษจากขโมยและแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม

การสร้างบ่อปุทะเล

1. ควรมีพื้นที่ประมาณ 200-600 ตารางเมตร หรือใช้บ่อเก่าที่เคยเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
2. ถ้าใช้บ่อเก่าที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำ ควรขุดร่องรอบบ่อลึกประมาณ 80 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เมตร (เพื่อสะดวกในการจับปู) ความลึกของบ่อประมาณ 1.50-1.80 เมตร
3. ประตุน้ำมีประตูเดียวหรือ 2 ประตู หรือฝingtอพีวีซีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10 นิ้วท่อเดียว โดยใช้ฝาเปิด-ปิดได้ ซึ่งใช้ระบายน้ำเข้า-ออกทางเดียวกัน
4. บริเวณคันบ่อและประตุน้ำใช้ไม้ไผ่ผ่าซีก อวนมุ้งเขียว หรือแผ่นกระเบื้องมุงหลังคาเกรดบี ปิดกันโดยรอบ เพื่อป้องกันการหลบหนีของปู โดยสูงจากขอบบ่อและประตูระบายน้ำ 0.5 เมตร
5. ใช้ตะแกรงไม้ไผ่ขนาดกว้างของซีกไม้ 1-1.5 นิ้ว ห่างกันไม่เกินซีกละ 1 เซนติเมตร กันตรงประตูระบายน้ำ



การเตรียมบ่อ

1. บ่อใหม่ควรทำความสะอาดบริเวณรอบบ่อ
2. บ่อเก่าที่มีขาวังกำจัดวัชพืชลอกเลนถมรอยร้าวตามคันบ่อ
3. ใส่ปูนขาวประมาณ 50-60 กิโลกรัม/ไร่
4. เปลี่ยนถ่ายน้ำได้ทุกวันถ้าสามารถทำได้

การรวบรวมพันธุ์ปู

ปัจจุบันพันธุ์ปูที่นำมาเลี้ยงได้จากชาวบ้านรวบรวมนำมาขาย ซึ่งส่วนใหญ่รวบรวมมาจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระนอง และประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง พันธุ์ปูที่ซื้อมามี 3 ประเภท คือ

1. **ปูรวม** หมายถึง ปูที่มีทั้งตัวผู้และตัวเมีย ขนาด 8-10 ตัว/กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละประมาณ 45-70 บาท
2. **ปูเพศเมีย** (ปูแม่ห้อยหรือปูกระเทย) ขนาด 6-8 ตัว/กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละประมาณ 80 บาท
3. **ปูโพรก** ใช้สำหรับการขุนปู จะมีขนาด 1-5 ตัว/กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 100-150 บาท

การสังเกตว่าปูจะแข็งแรงหรือไม่นั้นดูได้จาก

- **กรรเชียงของปู** ถ้าเราใช้นิ้วดิงกรรเชียงปูแล้วมีการขยับกลับเร็วแสดงว่าปูแข็งแรงหากขยับช้าแสดงว่าปูนั้นไม่ค่อยแข็งแรง
- **ดวงตาของปู** ถ้าตาปูมีการขยับขึ้น-ลงได้เร็วขณะที่เราใช้นิ้วเขี่ยที่ลูกตาแสดงว่า ปูแข็งแรง

การปล่อยปูลงเลี้ยง

การปล่อยปูลงเลี้ยงในบ่อ อัตราความหนาแน่นประมาณ 2-3 ตัว/ตารางเมตร ควรทำในช่วงเวลาเช้าหรือเย็น ก่อนปล่อยควรนำน้ำในบ่อที่จะใช้เลี้ยงปูราดบนตัวปู 2 ครั้ง ในระยะเวลา 30 นาที โดยเว้นระยะห่างกัน 15 นาที จากนั้นจึงนำปูมาตัดเชือกแล้วปล่อยให้คลานลงไปในน้ำเอง ซึ่งวิธีการทำเช่นนี้จะช่วยให้ปูค่อยๆ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ถ้าปล่อยปูลงในบ่อเลี้ยงทันที ปูจะเกิดอาการช็อกตายได้



วิธีการเลี้ยง

วิธีการเลี้ยง นิยมเลี้ยงปูตัวผู้กับปูตัวเมียรวมกัน

เพื่อเป็นการเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ปูตัวเมียออกไข่มาก และปูตัวผู้จะมีเนื้อแน่น ระหว่างการเลี้ยงต้องมีการดูแลและเปลี่ยนถ่ายน้ำทุกวัน การระบายน้ำจะระบายเกือบแห้ง เหลือน้ำไว้ประมาณ 10-15 เซนติเมตร เพื่อให้ปูฝังตัวได้

การให้อาหาร

ให้อาหารสดวันละครั้งในช่วงตอนเย็น อาหารที่นิยมใช้เลี้ยงปูมี 2 ชนิด คือ ปลาเบ็ดและหอยกะพง โดยให้อาหารด้วยการสาดหรือใส่กระบะวางไว้รอบๆ บ่อ

- ปลาเบ็ด สับเป็นชิ้นขนาดประมาณ 2 นิ้ว ให้ประมาณ 5-7 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักปู โดยตรวจสอบจากน้ำหนักปูที่ปล่อยลงเลี้ยง หรือประมาณตัวละ 1 ชิ้น
- หอยกะพงจะให้ทั้งตัวประมาณ 20-30 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักปู

การตรวจสอบความสมบูรณ์

การเลี้ยงปูโพรงเป็นปูเนื้อแน่นและปูไข่แก่ใช้ระยะเวลาประมาณ 15-25 วัน ดูจากความสมบูรณ์ของปู โดยมีหลักการดังนี้

- **ลักษณะปูไข่** ดูได้จากการใช้ปลายมีดงัดดูด้านท้ายของปู ระหว่างกระดองและจับปิ้ง จะมองเห็นไข่สีเหลืองหรือส้ม แสดงว่ามีไข่ดี สำหรับปูไข่ถ้ากดที่กระดองและจับปิ้ง ถ้าแน่นก็ใช้ได้



ปูเพศเมีย

ปูเพศผู้

- **ลักษณะของปูเนื้อแน่น** โดยใช้นิ้วกดที่หน้าอก ข้างจับปิ้งของปูเพศผู้ และโคนขา ถ้ากดแล้วแน่น แสดงว่าเนื้อแน่น หากกดแล้วมีการยุบ แสดงว่าเนื้อไม่แน่นก็เลี้ยงต่อไป

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

เมื่อเลี้ยงปูทะเลจนได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการแล้ว ผู้เลี้ยงจึงเริ่มการจับปูทะเล ซึ่งขั้นตอนในการจับปูนั้น จะทำในช่วงน้ำขึ้น-น้ำลง โดยมีวิธีการดังนี้

1. **ระบายน้ำออก**เกือบหมดแล้วเปิดให้น้ำเข้าบ่อในช่วงน้ำขึ้น เมื่อปูมาเล่นน้ำที่ประตูจึงใช้สวิงตัก
2. **การจับปู**โดยใช้ถุงอวนจับขณะเปิดน้ำออกจากบ่อ
3. **การจับ**โดยการวิดแห้งทั้งบ่อแล้วใช้คราดและสวิงจับปู
4. **การจับ**โดยใช้ตะขอเกี่ยวปูในรูบริเวณคันบ่อ
5. **คัดแยกประเภท**ปูไข่-เนื้อ และขนาดของปูเพื่อจำหน่าย สำหรับปูที่ยังไม่ได้คุณภาพก็นำไปเลี้ยงต่อไป

การตลาด

ปูทะเลเป็นสัตว์น้ำกร่อย ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง



ปูทะเลจะพบอยู่ตามบริเวณชายฝั่งทั่วไป ทั้งด้านฝั่งอ่าวไทย และฝั่งทะเลอันดามัน ปัจจุบันพบมากในบางแหล่งเท่านั้น เช่น บริเวณอ่าวไทยพบมากที่จังหวัด ตราด จันทบุรี ชุมพร



นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี ส่วนทางฝั่งอันดามัน พบที่ ระนอง พังงา ตรัง กระบี่ และสตูล มีปริมาณการจับ ลดลง แต่ความต้องการของผู้บริโภคยังมีสูงทั้งตลาด ภายในประเทศและต่างประเทศ สำหรับตลาดต่างประเทศ ที่มีการส่งออก เช่น จีน ไต้หวัน ฮ่องกง สิงคโปร์ เป็นต้น

ปัจจุบันราคาปูที่จำหน่ายโดยเฉลี่ยในท้องตลาดมีดังนี้

ราคาปูเนื้อ

ขนาด (กรัม/ตัว)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)
300-400	150-190
400-500	190-250

ราคาปูไข่

ขนาด (กรัม/ตัว)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)
200-300	200-250
300 ขึ้นไป	300 ขึ้นไป

ผู้ที่สนใจสามารถขอรายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งจันทบุรี
โทร. 0-3945-7987
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสุราษฎร์ธานี
โทร. 0-7725-5288 โทรสาร 0-7725-5290
- สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดระนอง
โทร. 0-7784-0224-5 โทรสาร 0-7784-0223

เรียบเรียงโดย

นายสิทธิศักดิ์ สมศรี และนางสาวนฤชยา ทศฤทธิ์
ฝ่ายเผยแพร่ ส่วนเผยแพร่กรมประมง, 2549